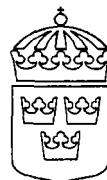

Trafikutskottets betänkande

1989/90:TU24

Tilläggsbudget II inom
kommunikationsdepartementets område

1989/90
TU24

Sammanfattning

I betänkandet tillstyrker utskottet regeringens förslag i bilaga 4 till proposition 1989/90:125 om tilläggsbudget II till statsbudgeten för budgetåret 1989/90.

Förslagen innebär bl.a. att riksdagen i efterhand godkänner en överföring till aktiebolagsform av SJs bussverksamhet. Vidare föreslås att — i avvaktan på den utvärdering av SJs rekonstruktion som skall ske år 1992 — fortsättningsvis skall gälla att verksamhetsgrenar inom affärsverket SJ får överföras till aktiebolagsform inom SJs förvaltningsbolag Swedcarrier endast efter riksdagens särskilda medgivande.

Utskottet avstyrker en fp-motion enligt vilken sistnämnda förslag innebär en onödigt inskränkning av SJs rättigheter. M- och fp-ledamöterna reserverar sig.

Vpk- och mp-ledamöterna reserverar sig mot att utskottet tillstyrker ett regeringsförslag om utökning av det egna kapitalet i SweRoad genom en riktad nyemission till privata företag.

SJÄTTE HUVUDTITELN

Propositionen

Utredningar m.m.

Regeringen har under denna rubrik (s. 10) föreslagit riksdagen att till anslaget Utredningar m.m. på tilläggsbudget II till statsbudgeten för budgetåret 1989/90 anvisa ett reservationsanslag på 3 100 000 kr.

Drift av statliga vägar

Regeringen har under denna rubrik (s. 10—12) föreslagit riksdagen att *dels* godkänna den utökning av vägverkets kredit i riksgäldskontoret för finansiering av anläggningstillgångar som har förordats i propositionen,

dels godkänna en utökning av det egna kapitalet i SweRoad genom en riktad nyemission till privata företag.

Regeringen har under denna rubrik (s. 13—14) föreslagit riksdagen att ta del av vad i propositionen har anförts om överföringen av statens järnvägars bussverksamhet till AB Swedcarrier.

Motionen

1989/90:49 av Kenth Skårvik m.fl. (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ökad rätt för SJ att utforma den egna verksamheten.

Utskottet

1 Ytterligare medel till anslaget Utredningar m.m.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag att riksdagen till anslaget Utredningar m.m. på tilläggsbudget II till statsbudgeten för budgetåret 1990/91 anvisar ett reservationsanslag på 3,1 milj. kr.

2 Utökning av vägverkets kredit i riksgäldskontoret

Utskottet tillstyrker också regeringens förslag att riksdagen godkänner den utökning av vägverkets kredit i riksgäldskontoret för finansiering av anläggningstillgångar som förordas i propositionen. Förslaget innebär att krediten utökas med 25 milj. kr. till 275 milj. kr. för att göra det möjligt för vägverket att finansiera sina ADB-investeringar under andra halvåret 1990 i enlighet med en fastlagd tidsplan.

3 Utökning av aktiekapitalet inom SweRoad

Riksdagen beslutade år 1982 att vägverket skulle ges möjlighet att via ett särskilt bolag bedriva konsultverksamhet inom väghållningsområdet (prop. 1981/82:137, bet. TU 29, rskr. 259). Beslutet innebar att bolaget "Swedish National Road Consulting AB" (SweRoad) registrerades i januari år 1983. Bolagets aktiekapital uppgick då till 500 000 kr. I december år 1983 godkände regeringen att aktiekapitalet utökades till 2 000 000 kr. genom nyteckning av aktier. Nyteckningen genomfördes under år 1984.

Bolaget bedriver tjänsteexport och säljer svenskt kunnande om vägar, väghållning, trafiksäkerhet och om organiserande av väg- och trafikmyndigheter. För närvarande har SweRoad större långtidsuppdrag i bl.a. Botswana, Saudiarabien och Laos samt avancerade mätuppdrag i bl.a. USA, Canada, Australien, England och Spanien.

Föredragande departementschefen framhåller att ett flertal ytterligare uppdrag är aktuella. Sålunda förs t.ex. förhandlingar med SIDA om uppdrag att handlägga mycket stora inköp till biståndsländer. Förhandlingar förs också med världsbanken om ett omfattande fyraårigt upp-

drag i Indonesien. Vidare är utökningar av mätuppdrag med laserbilar och fallviktsmätare nu föremål för förhandlingar. Till år 1992 har mätningar budgeterats till en kostnad av 65 milj. kr. per år.

Departementschefen finner att dessa och andra projekt bör ha god lönsamhet och därför måste ses som intressanta. Projekten kräver dock finansiering under den tid de pågår. För att projekten skall kunna komma till stånd krävs således en utökning av SweRoads egna kapital. Den erforderliga kapitalökningen uppskattas av vägverket till 10 à 15 milj. kr.

Enligt departementschefen är det angeläget att de angivna projekten, liksom ett flertal andra inte närmare beskrivna, kommer till stånd och att SweRoads verksamhet kan vidareutvecklas enligt de intentioner som låg till grund för bolagets bildande. Något ytterligare ägartillskott från staten bör dock inte påräknas. Departementschefen föreslår att en nyemission riktad mot ett eller flera svenska privata eller statliga företag med brett utländskt kontaktnät genomförs. Dessa bolag ges därigenom tillfälle att bli delägare i SweRoad.

Utskottet tillstyrker förslaget.

4 Bolagsbildning av statens järnvägars bussverksamhet

Enligt 1988 års trafikpolitiska beslut skall SJ rekonstrueras och utvecklas till ett modernt, effektivt och kundinriktat företag med en sådan lönsamhet att det kan överleva av egen kraft. SJ bör — heter det i beslutet — på ett tydligare sätt än i dag inrikta sin verksamhet på en affärsmässig utveckling av järnvägstrafiken. För att möjliggöra rekonstruktionen har SJ fått en lång rad befogenheter som ett affärsverk normalt inte har. Till dessa hör befogenheten att avyttra verksamheter inom affärsverket som inte har en direkt anknytning till järnvägstrafiken och således inte kan anses stärka dess konkurrenskraft.

Av propositionen framgår att den tidigare bussdivisionen inom affärsverket från den 1 januari 1990 överförs till GDG AB inom SJs förvaltningsbolag AB Swedcarrier. Överföringen har skett till bokfört värde. GDG AB har samtidigt namnändrats till SweBus AB och uppdelats i tre dotterföretag, nämligen SweBus Inrikes AB för entreprenadtrafik åt kommuner och länstrafikföretag, SweBus Continental AB för långväga busstrafik inom landet och utomlands samt Alpus AB för övriga verksamheter såsom karosseritillverkning, gummiverkstäder, kiosker och bensinstationer.

Departementschefen framhåller att det i vissa fall kan vara svårt att tolka exakt i vilken utsträckning SJ kan överföra verksamhetsgrenar till aktiebolag. Man kan därför diskutera om den nu gjorda överföringen omfattas av mandaten för omstruktureringen eller inte. Departementschefen betonar att överföringen är riktig i sak och att det är angeläget att en närmare samordning sker av bussverksamheten inom SJ-koncernen. Han föreslår därför att överföringen godkänns i efterhand. I avvaktan på den utvärdering som år 1992 skall göras av den nu pågående rekonstruktionen av SJ bör dock — understryker departe-

mentschefen — fortsättningsvis gälla att verksamhetsgrenar inom affärsverket SJ får överföras till aktiebolagsform inom Swedcarrier endast efter riksdagens särskilda medgivande.

I motion T49 (fp) framhålls att folkpartiet förespråkar en ökad frihet inom trafiksektorn. Ett led i denna politik är att SJ måste få verka i bolagsform. Därvid skapas en organisation som medger en större flexibilitet och självständighet. En naturlig följd av denna inställning är att SJ måste ges rätt att självt få avgöra vilka omstruktureringar som är rationella i verksamheten. Självfallet skall SJ därvid rätta sig efter uppställda mål. Mot den angivna bakgrunden säger sig motionärerna ifrågasätta om inte regeringens förslag innebär en onödig inskränkning av SJs rättigheter. SJs möjligheter att utforma den egna verksamheten bör i stället utökas.

I likhet med departementschefen finner utskottet det tveksamt om överföringen till aktiebolagsform av den tidigare busssdivisionen kan rymmas inom det mandat beträffande avyttringar av verksamheter inom affärsverket SJ som riksdagen tidigare beslutat om.

Liksom departementschefen anser utskottet att fortsättningsvis — åtminstone till dess utvärderingen av SJs rekonstruktion har skett — verksamhetsgrenar inom affärsverket SJ bör få överföras till aktiebolagsform inom Swedcarrier endast efter riksdagens särskilda medgivande. Av detta ställningstagande följer att motionen avstyrks. Med det anförda anser utskottet att riksdagen bör kunna lämna utan erinran vad som anförts i propositionen om överföringen av SJs bussverksamhet till AB Swedcarrier.

5 Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *utredningar*

att riksdagen till *Utredningar m.m.* på tilläggsbudget II till statsbudgeten för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag på 3 100 000 kr.,

2. beträffande *utökning av vägverkets kredit i riksgäldskontoret*

att riksdagen godkänner den utökning av vägverkets kredit i riksgäldskontoret för finansiering av anläggningstillgångar som förordats i propositionen,

3. beträffande *utökning av aktiekapitalet inom SweRoad*

att riksdagen godkänner en utökning av det egna kapitalet i SweRoad genom en riktad nyemission till privata företag,

4. beträffande *bolagsbildning av statens järnvägars bussverksamhet*

att riksdagen med avslag på motion 1989/90:T49 lämnar utan erinran vad som anförts i propositionen om överföringen av statens järnvägars bussverksamhet till AB Swedcarrier.

Stockholm den 8 maj 1990

På trafikutskottets vägnar

Birger Rosqvist

Närvarande: Birger Rosqvist (s), Olle Östrand (s), Kenth Skårvik (fp), Elving Andersson (c), Sven-Gösta Signell (s), Görel Bohlin (m), Margit Sandéhn (s), Rune Johansson (s), Sten-Ove Sundström (s), Sten Andersson i Malmö (m), Hugo Bergdahl (fp), Viola Claesson (vpk), Roy Ottosson (mp), Jarl Lander (s), Yngve Wernersson (s), Tom Heyman (m) och Hugo Andersson (c).

Reservationer

1. Utökning av aktiekapitalet inom SweRoad (mom. 3)

Viola Claesson (vpk) och Roy Ottosson (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 3 som lyder "Utskottet tillstyrker förslaget" bort ha följande lydelse:

Utan en närmare redovisning och analys av SweRoads verksamhet hittills anser sig utskottet inte kunna biträda regeringens förslag. Förslaget avstyrks följaktligen.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *utökning av aktiekapitalet inom SweRoad* att riksdagen avslår regeringens förslag,

2. Bolagsbildning av statens järnvägars bussverksamhet (mom. 4)

Kenth Skårvik (fp), Görel Bohlin (m), Sten Andersson i Malmö (m), Hugo Bergdahl (fp) och Tom Heyman (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 4 som börjar med "I likhet" och slutar med "AB Swedcarrier" bort ha följande lydelse:

Utskottet ansluter sig till de överväganden som enligt motionen talar för en ökad rätt för SJ att utforma den egna verksamheten. Enligt utskottets mening bör sålunda gälla att SJ självt får avgöra vilka omstruktureringar som är rationella i verksamheten. Som motionärerna framhåller skall SJ därvid självfallet rätta sig efter de mål som fastställts av statsmakterna.

Vad utskottet sålunda anfört — och som innebär att motionen tillstyrks — bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

1989/90:TU24

4. beträffande *bolagsbildning av statens järnvägars bussverksamhet*

att riksdagen med bifall till motion 1989/90:T49 och med anledning av vad som i propositionen anförts härom som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför i frågan.